Pahlavi Codex DH

Parviz N. Khanlari

THE CODEX DH

Being a Facsimile Edition
of
Bondahesh, Zand-e Vohuman Yasht,
and Parts of Denkard.

IRANIAN
CULTURE FOUNDATION
89

Despite all the research and studies that have been carried out in the field of Iranian linguistics much work remains to be done. One of the duties entrusted to the Iranian Culture Foundation is to try to eliminate this major deficiency in Iranian studies. In the series of publications produced by the Foundation, under the general title of " Iranian Linguistics ", a number of Pahlavi glossaries are being prepared. A further series is devoted to research into existant texts in Old, Middle and New Iranian languages, while a third series consists of hitherto unpublished texts in these languages, and the preparation of complete critical editions thereof. It is also hoped to publish a series dealing with modern Iranian dialects, both in Iran and abroad.

In carrying out these scientific activities, the Iranian Culture Foundation hopes to serve the language and culture of Iran in accordance with the Firman issued by the Shahanshah Aryamehr, under the supervision and guidance of the Empress of Iran.

PARVIZ NATEL KHANLARI
General Secretary.

P R E F A C E

The present volume is a facsimile edition of the Codex DH. formerly belonging to the late B.T. Anklessariā and now roomed in the library of the Cama Athornan Institute. At the request of the Iranian Culture Foundation The late Dr. Peshotan K. Anklessariā, kindly accepted to prepare a facsimile edition of this Codex. Accordingly he brought the Codex to Iran and prepared this edition. This brilliant scholar intended to write a preface to this edition, but his sudden and sad demise prevented him from fulfilling his wish.

The Iranian Culture Foundation is most grateful to Mr. Kamā the Director of the Camā Athornan Institute, who generously lent us the valuable MS. and authorized us to publish it in facsimile.

The following lines are the description of this Codex, given by Behramgore Tahmuras Anklessaria in his introduction to the Bundahish TD2, (Bombay 1908) p.IX.

" The codex DH is at present in the library of the late Shamsh-ul- Ulamā Dastūr Dr. Hoshangji Jamaspji. It was kindly lent by him to the Trustees of the Parsi Punchayet, for collation. It must have at one time belonged to Mr. Manockjee Sorabjee Ashburner, whose seal is found impressed on some of the folios of the MS.. It is a MS. $9\frac{3}{8}$ " × 7 ", written 21 lines to the page, of which 137 folios are found. The first 159 folios are missing. Fol. 160 to fol. 230b, l. 12 contain the Būndahishn. Of these folios, fols. 192-199 and 202-209 in all 16 folios are missing. Fol. 230a, l. 13 to 230b, l. 12 contains the following long colophon.

" Completed with rejoicings and delight and gladness on the day Dadū (Daē or Din ?), month Khurdāt, year 946 twenty years after the Emperor Yazdakart.

" I, servant of the Faith ,Marzpān Farītūn Vahārōm Rūtastam Būndār Malkā-martān Dīn-ayībār , wrote from the copy of Ērdashīr Vahārāmshāt Rūstēm Vahārāmshā; he wrote from the copy of Spendyāt Mazdīn - khvāst of Zātsparam, descended from a priestly family and of immortal soul ; may their holy souls abide in paradise! May it be so! I wrote it and left it. May he (?) use it for a hundred and fifty years with devotion, goodness and faithfulness. May he entrust it, after a hundred and fifty years , to intelligent, faithful children. May he live on earth according to the desires of his material existence, in the spiritual world according to the desires of the soul. Of those who may read it, or learn it, of him who may have taken or might take a copy of it, of the readers who might thus become ennobled and liberal-hearted, I pray that they may consider me worthy of prayer for forgiveness, after my pas-

sing away. I, who have written it, have written it for my own possession and for my children ; may they use it for a hundred and fifty years just as I mentioned above.

" (Avesta) ' There is one path which is of piety , all others are no paths ' :

" There is one path of piety, all others are no paths . (arās) .

" Aērpat Ērdashīr Vahārām-malkā Rūstahm Vahārōm-malkā completed this in the city of Kermān, which they call Patashkhvārgar in the religious texts. He wrote the Nask ' Jāmāspa admonished into Vishtāspa ' "

From this lengthy colophon we see that the codex is, 320 years old ; it was written in Kermān by Marzpān Farītūn, the grandson of Vahārōm, brother of Gōpatshā the writer of TD 1, from a copy of Ērdashīr Vahārāmshā, the original of whose copy was written by a grandson of Zātsparam named Spendyāt. If this Zātsparam be the author of the Pahlavi Zartōsht-nāmak and other works, who flourished two centuries and a half after Yazdakart, this MS . claims its descent from an original which is at least 650 years older than itself.

Fols. 230 b, 1. 13 to 241 a, 1. 3 contain the Zend-ī Vohūman Yasht. A facsimile of these folios was published by Nāyeb-Dastūr (now Sardār Dastūr) Kekobad Aderbad in 1899 A. D.

Fols. 241 a, 1. 4-241 b, 1. 8 contain a short fragment as regards Ahriman's utterance to the Daevas every night .

Fol. 241 b, 11. 9-13, contains the following colophon without date :

" I, servant of the Faith, Marzpān Farītūn Vahārām wrote this from the copy Aêrpat Ardashīr Vahārām-malkā Rūstahm Vahārāmshāt wrote in the land and city of Kermān I also wrote in the city of Kermān. May it serve a good end! May it be so! May it be even the more so! May the glory of the holy and good Mazda-worshipping religion be be triumphant. May it be according to the desire of God and the Archangels.

" (Avesta) ' Piety is the best good '.

" Piety is excellent wealth "

Folios 242-249 are missing.

Fol. 250 a commences in the middle of Dīnkart Book III, Chapter 417, with the words ' ī chīhar baēn gētā ahvān . " Ch. 418 is omitted.

Fol. 250 a, l. 6 commences with Ch.419, which ends at Fol. 251 b, l. 5.

It is followed by " the Explanation of the Book Dīnkart", which ends at fol. 252 b, l. 6.

After a blank of two lines Dīnkart Book V.commences, which ends at Fol. 268 b, l. 6.

After a blank of four lines commences Dīnkart Book IX which breaks off at Fol. 320 coming to the end of Ch. 60 of the book.

به فرمان

شاهنشاه آریامهر

بنیاد فرهنگ ایران

ریاست افتخاری

علیاحضرت فرح پهلوی شهبانوی ایران

نیابت ریاست

والاحضرت شاهدخت اشرف پهلوی

درباره زبان شناسی ایرانی، با همه تحقیقات و مطالعاتی که دانشمندان کرده اند، هنوز کار ناکرده بسیار است. بیش از یک قرن است که محققان غربی به تحقیق درباره آثار زبانهای ایران باستان پرداخته و بخش بزرگی از آنها را به زبانهای امروز ترجمه کرده و برای بعضی از متنها واژه نامه هائی ترتیب داده اند. در این بیست سی سالهٔ اخیر نیز دانشمندان ایرانی در این راه قدم نهاده و کوششها کرده اند. اما هنوز ده یک این کار سترگ که برای تحقیق درباره تاریخ و فرهنگ و زبان ایران اهمیت فراوان دارد به انجام نرسیده است.

درباره انواع گویشهای ایرانی هم، چه در مرحلهٔ میانه مانند سغدی و ختنی و خوارزمی، و چه در مرحلهٔ جدید از آسی و کردی و بلوچی تا گویشهای پراکنده ای که در سرزمین ایران امروز یا در بیرون مرزهای آن متداول است جای تحقیق و مطالعه باقی است؛ و باید که این کارهای لازم و مهم علمی با کوشش و همکاری دانشمندان ایرانی به پایان برسد.

یکی از وظایفی که بنیاد فرهنگ ایران بر عهده دارد کوشش در رفع این نقیصهٔ بزرگ در مطالعات ایران شناسی است. در سلسلهٔ انتشارات این دستگاه، زیر عنوان «زبان شناسی ایرانی»، یک رشته «واژه نامهٔ پهلوی» تدوین می شود، رشته ای دیگر به تحقیق در متنهای بازمانده از زبانهای ایرانی باستان و میانه جدید اختصاص می یابد، و یک رشته نیز به انتشار متون اصیل و منتشر نشدهٔ این زبانها، یا تهیهٔ متن کامل و انتقادی آنها تخصیص داده می شود. امیدواریم که رشتهٔ دیگری نیز درباره گویشهای امروزی زبانهای ایرانی در داخل و خارج کشور منتشر کنیم.

با این کارهای علمی بنیاد فرهنگ ایران امیدوار است که خدمت خود را به زبان و فرهنگ ایران، چنانکه فرمان شاهنشاه آریامهر است، به سرپرستی و راهنمائی شهبانوی گرامی ایران به انجام برساند.

دبیر کل

پرویز ناتل خانلری

زبان‌شناسی ایرانی ۳۰

متن‌های پهلوی

بخش‌هائی از

بندهش، زند وهومن یسنت، دینکرد

چاپ عکسی از روی

مجموعهٔ دستور هوشنگ

انتشارات بنیاد فرهنگ ایران
«۸۹»

سرآغاز

نام این نامهٔ پهلوی، بندهش یا زند آگاهی است و بیشتر، به نام بندهش بزرگ یا بندهش ایرانی خوانده می‌شود. این نام را در برابر بندهش کوچک یا بندهش هندی به آن داده‌اند؛ و یا به سخن دیگر، پس از آگاهی از وجود نسخه‌های کامل بندهش، که همه در ایران نوشته شده‌است، گزیدهٔ بندهش را «بندهش کوچک» نام نهاده‌اند.

بندهش کوچک را فردیناند یوستی در سال ۱۹۶۸ با آوانوشت و ترجمه و واژه‌نامه، در شهر لیپزیک به چاپ رسانده است[1] و بسیار کمیاب است.

از بندهش بزرگ سه‌دستنویس، به‌نشانه‌های ت د ۱ (TD_1) و ت د ۲ (TD_2) و د ه (DH)، به جای مانده است. این نشانه‌ها یادآور نام صاحبان آنهاست. دستنویس‌های TD شمارهٔ ۱ و ۲ به نام تهمورس دینشاه جی انکلساریا و DH به نام دستور هوشنگ جی جاماسپ جی (شمس‌العلماء) خوانده شده است.

از این‌سه، تنها نسخه TD_2 به‌کوشش هیربد تهمورس دینشاه جی‌انکلساریا و با پیشگفتاری از پسرش بهرام‌گور تهمورس انکلساریا به سال ۱۹۰۸، در شهر بمبئی، به‌عنوان جلد سوم «مجموعهٔ متن‌های پهلوی» و به‌یاد جشن پنجاهه (یوبیل) ملکهٔ ویکتوریا، چاپ شده است[2].

دستنویس TD_2 را، که بندهش، بریکصد و بیست و دو برگ نخستین آن نوشته شده است، چنانکه بهرام گور تهمورس انکلساریا، در پیشگفتار خویش بر آن، می‌نویسد، دستور تیرانداز برای تهمورس دینشاه، پدر بهرام گور، از یزد به بمبئی برده است. درایران این دستنویس از آن دستور شهریار نامدار بوده

است . انـدازهٔ آن ۱۹ × ۲۴ سانتیمتر و بر هر صفحه‌ای پـانزده سطر نوشته شده است . برگ نخست و روی برگ دوم ظاهراً سفید بوده و بر آن چیزی نوشته نشده بوده است. اکنون برگ نخست آن در دست نیست و برروی برگ دوم ، به‌دست صاحبان تازه آن ، چند بیت شعر فارسی نوشته شده است . متن بندهش از پشت برگ دوم (برگ ۲ ب) آغاز می‌شود و در روی‌برگ ۱۲۲ (برگ ۱۲۲ الف) پایان می‌پذیرد .

سطرهای ۸ تا ۱۴ این صفحه (برگ ۱۲۲ الف) شامل « پایـان نویس » این نسخه ازبندهش است که تاریخ ونام نویسنده آنرا آشکارمی‌سازد و آن چنین‌است:

«فرجام یافت به‌درود، شادی ورامش، اندر روز اشتاد ماه تیر، سال۹۷۵ پس‌از۲۰ (سال‌از) بغ یزدگرد شاهنشاه . من دین بنده ، فریدون مرزبان فریدون‌وهروم (= بهرام) بندار شهمردان دینیار نوشتم وفراز هشتم از برای .... رستم فرخ زاد ایزدیار و ویژن ».

برای آگاهی بیشتر از متن‌های پهلوی دیگری که در این دستنویس سیصد و هفتاد برگی یافت می‌شود ، خواننده باید به پیشگفتار بهرام‌گور رجوع کند (ص XIII–XV) .

وی ، در همین پیشگفتار ، دو دستنویس دیگر بندهش ایرانـی یعنی TD_1 و DH را به درستی و دقت تمام، بررسی و توصیف کرده است. سطور زیر ترجمه و اقتباسی است از توصیف او دربارهٔ این دو دستنویس:

نسخهٔ TD_1 را با دستنویس داتستان ،که هر دو به خط‌گـوپت شا رستم بندار است ، یکصد سال پیش (یعنی سی‌وهشت سال پیش ازسال ۱۹۰۸ که تاریخ چاپ و نـوشتن پیش‌گفتار نسخه TD_2 است) شادروان مـوبد خـدابخش فرودآبادان ، برای هیربـد تهـمورس ، پـدر بهـرام گور ، از یـزد به بمبئی آورد . انـدازهٔ آن (۱۸ × $\frac{۱}{۲}$۲۳ سانتیمتر) است ، دو برگ ازآغاز این دستنویس‌که تازه‌تر و برکاغذ اروپائی نوشته شده است جایگزین برگ نخست‌گم شده، گشته است، یکصدویك برگ اصلی آن برکاغذ ایرانی نوشته شده و از ۲ تا ۱۰۲ شماره‌گذاری شده است و برگ آخر ،که از برگهای دیگر جداست ، نوع کاغذش ایرانی است و بی‌هیچ

شکی، در زمانی دیرتـر نوشتـه شده است. از دو برگ نخست ، روی برگ یك سفید و بر پشت برگ یك و روی برگ دو، هریك ، پانزده سطر ، و برپشت برگ دوتنها هفت سطر، نوشته شده‌است . برگهای اصلی، از ۲ تا ۱۰۲، هرصفحه هفده سطر دارد . بالای پنجاه‌ودو برگ نخست نم گرفته و تیره‌رنگ‌گشته ولی نوشته‌ها آسیبی نیافته‌است . برگ پایان ، پنج سطراز متن کتاب را، که به خط دستور رستم گشتاسپ اردشیر است وگواهی اواست دربارهٔ نویسندهٔ برگهای اصلی آن‌کتاب ، وشش سطر دیگر از دستور جمشید پسر دستور جاماسپ پسر دستور حکیم[۳] را در بر دارد .

گواهینامه دستور رستم گشتاسب اردشیر:

« من دیـن بنـده ، دستور رستم گشتاسپ اردشیر ، ایـن دفتـر را کـه گـوپت شا Gopatšā رستم بندار نوشته است دیدم و پسندیدم و درست کردم تا آنها کـه خوانـد ، انوشه روانی او خواهند (متن پهلوی= .... به روان او رسانند).

یادداشت دستور جمشید دستور جاماسپ دستور حکیم :

« من ، دین بنده ، دستور جمشید دستور جاماسپ دستور حکیم ، این دفتر را که گوپت شا رستم بندار نوشته است دیدم وخواندم و پسندیدم ، در روزامرداد، ماه اردیبهشت،سال یکهزار ویکصد وسیزده پس از یزدگرد شاهنشاه . »

از این دو نوشته درمی‌یابیم که گوپت‌شا رستم بندار ، نـویسندهٔ دستنویس داتستان متعلق به‌کتابخانهٔ پدر بهرام‌گور، این مجموعه را نیز نوشته است . تاریخ نوشته شدن این مجموعه را نمی‌دانیم ، چون پایان‌نویس خود گوپت شا در دست نیست ، وپایان‌نویس همو درکتـاب دوم زات اسپرم هـم (پشت برگ ۲۸۲ سطر ۱۶–۱۷ و روی برگ ۲۸۳ سطر ۱–۴)که جزئی است از نسخه داتستان کتابخانـهٔ یاد شده، تاریخ ندارد.

چنانکـه از مقایسه دو دستنویس دیگر معلـوم مـی‌شود ، TD1 کهن‌تـرین دستنویس موجود بندهش است وشاید بتوان گفت‌که درحدود سال۹۰۰ یزدگردی نوشته شده است[۴] . خطش خواناست ، گرچه پیداست درنوشتنش عجله و شتابی

به کار رفته است . اگر برگهای آغـاز و انجام آن که تازه‌تر است به‌شمار نیایـد می‌توان آنـرا معتبرترین نسخهٔ بندهش دانست . کناره‌هایش پاره و فرسوده ولـی متنش کامل است .

مجموعهٔ DH روزگاری به‌مانکجی‌سهرابجی اش بر نر[۵] تعلق داشته و زمانی که بهرام‌گور پیشگفتار خودرا بربندهش، نسخه TD_2، می‌نوشته‌است(= سال۱۹۰۸) در کتابخانه دستورهوشنگ جاماسپ جی نگاهداری می‌شده وهمو آن را به امنای انجمن پارسی پنچایات برای مقابله وتهیه نسخه بدلها به‌عاریت‌داده است. بهرام‌گور نسخهٔ DH را با TD_2 مقابله کرده و اختلاف این را با آن ، پس‌از پیشگفتار در ۸۴ صفحه داده است .

اندازهٔ این دستنویس (= ۲۴ × ۱۸ سانتیمتر) است . بر هر صفحهٔ آن ۲۱ سطر نوشته شده و روی هم ۱۳۷ برگ ازآن دردست است و ۱۵۹ برگ از آغاز آن افتاده است . ازروی برگ ۱۶۰ تاپشت برگ ۲۳۰ (= ص۱–۱۱۰ چاپ بنیاد فرهنگ) بندهش نوشته شده‌است. ازاین میان نیز، برگهای ۱۹۲ تا ۱۹۹ (= میان صفحه ۶۴ و صفحه ۶۵ چاپ بنیاد) و ۲۰۲ تا ۲۰۹ (= میان صفحه ۶۸ وصفحه ۶۹ چاپ بنیاد) یعنی رویهم ۱۶ برگ گم شده است . پایان‌نویس[۶] بنـدهش ، بر روی برگ ۲۳۰ سطر۱۳ تا پشت برگ ۲۳۰ سطر۱۲ نوشته شده‌است وچنین است:

«فرجام‌یافت به درود وشادی ورامش اندر روز دین ماه خرداد سال۹۴۶ پس‌از بیست(سال) از یزدگرد شاهنشاه . من ، دین بنده ، مرزبان فریـدون و هروم (= بهرام) رستم بندار شهمردان ، دینیار نـوشتم از (روی) رونـوشت (= پچین) اردشیر وهرامشات رستم وهرامشا(ه) که او(نوشته بود) از (روی) رونوشت (=پچین)انوشه روان ، هیربد زاد سپند دات مز(د)یسن خواست زاتـپرم، کشان روان اهلو(=پارسا) وگر زمانی(=عرشی) باد. ایدون باد. نوشتم وفرازهشتم‌تا یکصد وپنجاه‌سال به‌پارسائی ونیکی وبهدینی‌کارفرماید(؟) تا پس از یکصدوپنجاه سال‌به فرزندان خردمند ودین بردار سپارد به‌گیتی چنان (زید) که تن خواهد وبه‌مینو چنان که روان‌کامد . آنانکه خوانند یاآموزند و آنکه رونویس (= پچین) ازش‌کرد ، پاکند ، مرا ، که از خوانندگان خواستارم‌که (به من) مهربان و

نیك‌اندیش‌باشند ، دعای خیری ، پس از درگذشت، ارزانی دارند . من‌که (این را) نوشتم ازبرای خویش وفرزندان خویش نوشتم تا یکصد وپنجاه سال (آن را بکار برند) چنانکه پیش نوشتم . یك راه است ، آن پارسائی است ، دیگر ، همگان ، بیراهه است»[۷] . اندر شهر کرمان ، که در نوشته‌های دینی آن را پشتخوارگر گویند ، هیربد[۸] اردشیر و هرام شامرستم وهرامشاه بەپایان رساند وپس نسك «جاماسپ بدویشتاسپ‌ساست» (=چاشت(؟). یعنی (آنچه جاماسپ بدویشتاسپ آموخت.) اندر نوشت .

چنـانکه از این پایان‌نویس دراز پیداست ، این مجموعـه را در ۳۸۲ سال پیش، درشهر کرمان مرزبان فریدون نوهٔ وهروم (وهرام) ، برادرگوپت شا نویسندهٔ نسخه TD, ، از روی رونویس اردشیر وهرام‌شاه نوشته است ،که آنهم رونویسی بوده است از نسخهٔ اصلی‌که اسپند دات نوهٔ زاتسپرم نوشته بوده است . اگر این زاتسپرم همان مؤلف زرتشت‌نامه و دیگر آثار باشدکه درسدهٔ دویم پس‌از یزدگرد می‌زیسته است پس نسخهٔ اصلی ایـن دستنویس بایستی ۶۵۰ سال پیشتر از ایـن دستنویس ما نوشته شده باشد .

از پشت برگ ۲۳۰ ، سطر ۱۳ ، یعنی از همانجاکه بندهش تمام می‌شود تـا روی برگ ۲۴۱ سطر ۳ ، زنـد وهومن یشت نوشته شده است . این متن پهلوی را نایب دستور (بعداً سردار دستور) کیقباد، آذربد به‌سال ۱۸۹۹ چاپ کرده است.

برگ ۲۴۱ ، از سطر چهارم روی آن تا سطر هشتم پشت‌آن برگ ، حاوی قطعه‌ای است به‌نام «درایشن اهریمن به دیوان» سطر۹تا ۱۳ پشت برگ ۲۴۱ را این پایان نویس پر ساخته است :

«من دین بنده، مرزبان فریدون وهرام نوشتم از رونویس (=پچین) هیربد اردشیر وهرام شاه رستم وهرام شات ، نوشته شده، اندر بوم و شهرکرمان. من هم‌اندر شهرکرمان نوشتم. خوب فرجام باد . ایدون باد ، هم ایدون‌تر باد . فیروز باد فرهٔ ویـژهٔ دین مزدیسنان . به‌کام‌یزدان و امشاسپندان باد . اشم وهو وهیشتم استی؛پارسائی‌نیکو است، سرآمد است.»

برگهای ۲۴۲ تا ۲۴۹ دردست نیست .

روی برگ ۲۵۰ بـا عبارت « .... i chahār andar gētiy axvān » از

میان فصل ۴۱۷ ، کتاب سوم دینکرد، آغاز می‌شود و تـا پنج سطر ادامـه دارد ، ششمین سطر روی همین برگ ۲۵۰ ، فصل ۴۱۹ است که پشت برگ ۲۵۱ سطر ۵ پایان‌می‌پذیرد و ازاین پس،تاپشت‌برگ۲۵۲، سطرششم، وصف کتاب دینکرداست. پس‌از فاصله‌ای به اندازه دوسطر کتاب پنجم دینکرد آغاز می‌شود و درپشت برگ ۲۶۸ سطر ششم پایان می‌یابد . پس‌از چهارسطر فاصله ،کتاب نهم دینکـرد شروع می‌شود که تا پایان مجموعه ادامه دارد. بهرام‌گور پایان این مجموعه را برگ ۳۲۰ و آخرفصل ۶۰ کتاب نهم‌دینکرد می‌داند[۹].

از سه‌دستنویس مشهور بندهش ایرانی، TD_1 و TD_2 و DH ، دستنویس TD_2 را ، چنانکه ذکرش‌گذشت ، بهرام‌گور تهمورس انکلساریا به سال ۱۹۰۸ به چاپ رسانده است . دو دستنویس دیگر نیز امسال به همت بنیاد فرهنگ ایران و مدیر دانشمندش ، جناب دکتر خانلری که هماره در راه‌گسترش ادب و فـرهنگ ایران کوشاست، درتهران چاپ شد و کتاب‌حاضر چاپ عکسی دستنویس DH است .

اگرچه کتابخانه ملی پاریس رونوشتی از TD_1 دارد ،که تهمورس انکلساریا در سال ۱۸۹۰ میلادی برای دارمستتر تهیه کرده است ، واین دستنویس‌یـا عکس آن ، هنگام نیـاز در دسترس پژوهندگان بوده و هست و نیز همو(= تهمورس) دستنویس DH را با TD_2 مقابله‌کرده ونسخه بدلهای‌آنـرا پس‌از پیشگفتار خویش برمتن چاپ شدهٔ TD_2 ، آورده است ، ولی با اینهمه ، نیاز پژوهندگان به دردست داشتن‌اصل این‌دودستنویس برجاست. واکنون امیداست باچاپ عکسی‌آن هردو، این نیاز ازمیان برخیزد .

اما چاپ این دو بندهش، داستانی دراز وغم‌انگیز دارد . روزگاری دراز ، من در آرزوی داشتن عکسی از دستنویس TD_1 بـودم ، می‌دانستم کـه آن نسخه هنوز موجود است ، چون چند سال پیش یکی از شاگردان استاد هنینگ ، دکتـر پشوتن انکلساریا ، فیلمی ازآن تهیه‌کرده وبرای وی به « مدرسهٔ زبانهای شرقی » لندن فرستاده بود. و هم می‌دانستم که یکی ازشاگردان و دستیاران هنینگ ازروی آن فیلم نسخه‌ای برای خویش تهیه‌کرده و خشم استاد را به جان خریـده بود . و

نیز می‌دانستم که هیچ‌یك ازاین دونسخه ، به هیچ آینه ، در دسترس هیچ کس جای نخواهدگرفت .

نامه‌ای به مؤسسهٔ شرقی‌کاما (K. R. Cama Oriental Inst.) در بمبئی ونامهٔ دیگر به دوست عزیز هیربد دکتر پشوتن انکلساریا نوشتم وعکسی یا فیلمی از TD، خواستم و درضمن نظر بنیاد فرهنگ را نیزدربارهٔ چاپ چنین نسخهٔ نفیسی خواستارشدم. جناب آقای دکتر خانلری با پیشانیِ گشاده وآغوش باز این‌پیشنهاد را پذیرفتند . اما هنوز از دستنویس منظورخبری نبود.

رئیس مؤسسهٔ شرقی کاما ، پرفسور شِرُف که افتخار ملاقـاتش در بمبئی ، روزگاری ،که معاون شادروان سررستم مسانی ، رئیس پیشین همان مؤسسه ، بود به من دست داد ، نامه‌ای مهرآمیز، درپاسخ نامهٔ من‌نوشت،که انجام این‌کار را به معاونش واگـذارکرده است . زمانی درازگـذشت ، نه از معاون او و نه از دکتر پشوتن ، خبری نشد ، تاآنکه گذار استاد ریچارد فرای به تهران و به بنیاد فرهنگ ایران افتاد و از اشتیاق بنیاد فرهنگ به چاپ بندهش TD، آگاه شد و نامه‌ای در این‌باب به دکتر پشوتن انکلساریا نوشت، دیری نپایید که نامه‌ای از پشوتن به بنیاد فرهنگ رسید که : حاضراست تعطیل تابستانی خویش را به‌تهران بیاید ودستنویس TD، را نیز با خود بیاورد وبرای چاپ‌کردن به بنیاد فرهنگ سپارد و نسخه چاپی و خطی را با هم مقابله‌کند و مقدمه‌ای نیـز برآن بنویسد . وهم در آن نامه از من گله‌کرده بودکه نامه‌ای به فلانی دربارهٔ شرایط چاپ نسخه‌بندهش TD، نوشته‌ام و پاسخ نداده است. بعد معلوم شدکه نامه را به‌جای اینکه به تهران بفرستد به شیراز فرستاده بود . بنیاد فرهنگ همهٔ شرطهای اورا پذیرفت و اورا به‌تهران دعوت‌کرد و من هم نامه دیگری بـه او نوشتم واو را به‌آمدن تشویق‌کردم . پس ازچند روز در تهران بود با دو دستنویس از بندهش TD، و DH ؛ بنیاد فرهنگ ایران نـه تنها نسخهٔ TD، را به‌چاپ‌رساند بلکه تمام مجموعه دیگر راکه نسخهٔ بندهشDH جزئی ازآن بود نیز چاپ‌کرد. دکتر پشوتن درهنگام اقامت یك ماهه‌اش درتهران به‌کار مقابله برگهای‌چاپ‌شده ونسخهٔ خطی‌مشغول بود می‌خواست مقدمه‌هائی نیز برآنها

بنویسد اما مرخصیش به پایان رسید و مجبور شد به بمبئی باز گردد و قرار شد که مقدمهٔ بندهش را از آنجا بفرستد، ماهی گذشت و مقدمه نرسید ولی خبر مرگش توسط دوست مشترکمان دستور جاماسپ اسا به من رسید و همه دوستان و آشنایان کهنه و نو را اندوهگین ساخت . اکنون این مقدمه را من بجای او و به یاد او و برای شادی روان او می‌نویسم ، هورمزدش بیامرزاد ، و روانش گرزمانی باد . ایدون باد .

دکتر پشوتن به سرزمین نیاکان خویش و به دین و زبانهای کهن و رسوم و سنن ایرانی مهر می‌ورزید و آرزو داشت به ایران بازگردد و در اینجا بماند و به همین منظور درخواست‌نامه‌ای به دانشگاه تهران نوشت و آمادگی خود را برای خدمت در دانشگاه تهران اظهار کرد ، درخواستش پذیرفته گشت و قرار شد او نیمه دوم همین سال به کار تدریس بپردازد ولی دیو مرگ مجالش نداد .

سه دستنویس دیگر از بندهش در دست است یکی دستنویسی است از بندهش هندی یا بندهش کوچک که جزء مجموعه K_{20} [۱۲] است و از سطر پنجم روی برگ ۸۸ آغاز می‌شود و تا سطر ۲ پشت برگ ۱۲۹ آن مجموعه ادامه می‌یابد .

ددیگر مجموعه‌ایست به‌نشان K_{20b} که دستنویسی‌است ناقص و روی‌هم بیست ودو برگ است و دوبرگ آخر آن نیز سفید است [۱۳].

سدیگر، دوبرگ از پایان کتاب بندهش‌است که جزء دستنویسی‌است به نشان K_{43} وبرگهای شمارهٔ ۱۳۰ و ۱۳۱ آن مجموعه‌است . شاید این دو برگ برگهای پایان نسخهٔ دیگری ازبندهش ایرانی بوده است که اکنون در دست نیست .

اینک ، در زیر ، فهرستی از نسخه‌های چاپ شدهٔ بندهش ، ترجمه‌های آن و مقاله‌ها و کتابهائی که قسمتی از بندهش را ترجمه و تفسیر کرده‌اند ، تا آنجا که آگاهی دارم، می‌آورم، باشد که پژوهندگان را در کار پژوهش یاری کند.

(۱) سال ۱۷۷۱

Anquetil du Perron : Bundahichn.

ترجمهٔ فرانسوی بندهش از روی رونویس K_{20} که با خود به فرانسه برده بود

(۲) ۱۸۱۹

Edulji Dorabjee Jamasp-Asana : Bundehesht no Tarjumo, Bombay.

ترجمه گجراتی بندهش .

(۳) ۱۸۴۰

M. J. MÜLLER: Untersuchungen über den Anfang des Bundahesh. پژوهش دربارهٔ آغاز بندهش

Denkschrift der Akademie der Wissenschaften · München XVIII. Philos. -Philol. Cl. Abhandl. 3. ص ۶۱۳ .

(۴) ۱۸۵۱

N. L. WESTERGAARD: Bundehesh, liber Pehlevicus. E vetustissimo codice Havniensi descripsit, ... Havniae

نامه پهلوی بندهش از مجموعه کپنهاك .

(۵) ۱۸۵۴

MARTIN, HAUG :Über die Pehlewi-Sprache und den Bundehesch. Göttingen. درباره زبان پهلوی و بندهش

(۶) ۱۸۵۷

FRIEDRICH, SPIEGEL ; Das einunddreissigste Capitel des Bundehesh.

فصل سی‌ویکم بندهش . در Das Ausland. ص ۳۵-۴۳۳

(۷) ۱۸۵۷

F. SPIEGEL: Das erste Capitel des Bundahesch . Zeitschrift der Deutschen Morgenländ-ischen Gesellschaft. فصل نخست بندهش. در سال یازدهم ص ۱۱۰-۹۸

(۸) ۱۸۶۰

FRIEDRICH, SPIEGEL : Die traditionelle Literatur der Parsen ..... wien.

ادبیات سنتی پارسیان. اشپیگل دراین کتاب ترجمهٔ بسیاری ازعبارات بندهش و آوا نوشت فصل‌های ۱، ۲، ۳، و ۳۰ را به حروف عبری داده است .

(۹) ۱۸۶۳

WINDISCHMANN : Bundahesh. Übersetzt. Zoroastrische Studien. Berlin.

ترجمه بندهش (در) « مطالعات زرتشتی » .

(۱۰) ۱۸۶۸

FERDINAND, JUSTI : Der Bundahesh, zum ersten Male herausgegeben, transcribirt, übersetzt und mit Glossar versehen Leipzig.

بندهش ، متن ، آوانوشت،ترجمه و واژه‌نامه (این همان بنـدهش معروف کوچك یا هندی است که برای نخستین‌بار دراین سال منتشرشد) .

(۱۱) ۱۸۶۹ - ۷۰

FERDINAND, JUSTI : Beiträge zur alten Geographie Persiens Marburg.

بررسی‌هائی درباره جغرافـی کهن ایران (بحثی است دربـاره شناسائی نامهـای جغرافیائی قدیم ایران که در بندهش آمده است) .

(۱۲) ۱۸۸۰

E. W. WEST : Bundahish MSS دستنویس‌های بندهش .

در India Antiquary, X

(۱۳) ۱۸۸۰

E. W. WEST : Pahlavi Texts, translated Part I. The Bundahish etc. Oxford. Sacred Books of the East vol. V

ترجمه متون پهلوی ، بخش ۱ جلد پنجم کتابهای مقدس شرق .

(۱۴) ۱۸۸۲

F. C. ANDREAS : The Book of Mainiyo-i Khard, also an old fragment of the Bundahesh, both in the original Pahlavi, being facsimile of a manuscript from Persia by the late Prof Westergaard and now preserved in the University Library of Copenhagen. Kiel

کتاب مینوی خرد و قطعه‌ای از بنـدهش به خط پهلوی ، چـاپ عکسی از روی دستنویسهائی کـه پرفسور وسترگارد از ایران آورده و اکنون درکتابخانـه کپنهاك

نگهداری می‌شود. این قطعه از بندهش برگ‌های ۱۳۰ و ۱۳۱ مجموعهٔ K_{43} است.

(۱۵) ۱۸۹۷

MANECAJI RUSTOMJI UNVALA : The Pahlavi Bundahesh, lithographed. Bombay.

متن پهلوی بندهش چاپ سنگی.

(۱۶) ۱۹۰۱

J. J MODI : Bundahisn, complete text and translation in Gujarati, Introduction and notes,

بندهش ، متن ، ترجمه به‌گجراتی ، مقدمه و یادداشتها .

(۱۷) ۱۹۰۲

J. J. MODI : An untranslated Chapter of the Bundahesh. A paper read before the Bombay Branch of the Asiatic Society cn 1st. August 1901, Bombay, 1902.

یك فصل ترجمه ناشده ازبندهش درمجلهٔ انجمن‌آسیائی شعبه بمبئی

(۱۸) ۱۹۰۵

همان مقاله بالا (شماره ۱۷) در همین سال در J. J. MODI : Asiatic Paper. جلد اول ص ۲۱۷–۲۳۴ چاپ شده است .

(۱۹) ۱۹۰۸

TAHMURAS DINSHAJI ANKLESARIA : Bundahishn being a facsimile of TD manuscript No. 2 ..... with an introduction by Behramgore Tahmuras Anklesaria. Bombay.

بندهش چاپ عکسی نسخه TD_2 با مقدمه بهرام‌گور انکلساریا .

(۲۰) ۱۹۰۸

S. N. KANGA : The Homa tree and the Kar-fish of the Bundahishn and the trees of knowledge and life and the serpent of the Bible, A Comparison. Spiegel Memorial volume Bombay. pp. 1–11.

مقایسه درخت هوم و کرماهی بندهش و درخت دانش وزندگی و مار کتاب مقدس در یادنامه اشپیگل .

(۲۱) ۱۹۰۸

M. J. JAMASP-ASA : The Bundahish and the Paradise lost. Spiegel Memorial Vol. Bombay.

بندهش و «بهشت گمشده» در یادنامه اشپیگل ص۴۲-۱۳۶ .

(۲۲) ۱۹۰۸

K. J. JAMASP-ASA : A new translation of two passages from the Bundahish and the Paradise lost. Spiegel Memorial. Vol.

ترجمه‌ای نو از دو عبارت بندهش و « بهشت گمشده » در یادنامهٔ اشپیگل ص ۱۳۲ - ۱۳۵

(۲۳) ۱۹۱۸

J, J MODI : Sex in birth and sex after death.

جنس (مردم) درهنگام تولد وپس‌ازمرگ. سخنرانی مدی در ۲۳ فوریه سال ۱۹۱۶ درانجمن مردم شناسی بمبئی ، متن این سخنرانی درمجموعه‌ای از سخنرانیهای او به‌نام Anthropological Papers. جلددوم، ص۱۷-۲۰۱، به‌سال۱۹۱۸ دربمبئی چاپ شده‌است . فصل۱۶ بند هش (نك SBE. ص ۶۱-۶۰) دراین مقاله زیرعنوان Iranian view of birth. آمده وترجمه شده است .

(۲۴) ۱۹۱۸

J. J. MODI : A note on the antiquity of Man. An Iranian view of the creation of man.

یادداشتی در بارهٔ قدمت آدمی . یك نظریهٔ ایرانی در بارهٔ آفرینش مردم . این نیز سخنرانی دیگری است که مدی درتاریخ ۲۹ مارس ۱۹۱۶ در انجمن مردم شناسی بمبئی ایراد کرده‌است ومتن آن در Anthropological Papers. ج۲ ص۲۳۳-۱۱۸ چاپ شده است . در این مقاله فصل اول بند هش زیر عنوان « نظریهٔ کهن ایرانی دربارهٔ آفرینش » ترجمه شده‌است .

(۲۵) ۱۹۲۳

ALBRECHT GÖTZE : Persische Weisheit in griechischen Gewande. Ein Beitrag zur Geschichte der Mikrokosmos-Idee.

دانش‌ایرانی‌درجامه یونانی،تحقیقی‌درتاریخ «تصور جهان‌خرد». در
Zeitschrift für Indologie und Iranistik, Leipzig. ج۲ ص ۹۸–۶۰
و۱۷۷–۱۶۶ . آوانوشت وترجمهٔ فصل ۲۸ بندهش دراین مقاله داده شده است .

۱۹۲۸ (۲۶)

H. S. NYBERG : Ein Hymnus auf Zervan im Bundahisn. Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft
« سرودی در بارهٔ زروان در بندهش » ، در ج ۸۲ مجلهٔ انجمن شرق شناسی آلمان
ص ۳۵–۲۱۷

۱۹۲۹–۳۱ (۲۷)

H. S. NYBERG : Questions de cosmogonie et de cosmologie Mazdéennes.
گیهان شناخت و آفرینش جهان در (دین) مزدیسنی ، در Journal Asiatique
آوریل – ژون ۱۹۲۹ و ژوئیه – سپتامبر ۱۹۳۱ . در این مقاله فصل نخست و سوم
بند هش آوانویسی و ترجمه شده و یادداشتهای سودمندی نیز در بارهٔ پاره‌ای از
واژه‌ها داده شده است .

۱۹۳۱ (۲۸)

ARTHUR, CHRISTENSEN : Codices avestici et pahlavici bibliothecae Universitatis Hafniensis vol. 1. The pahlavi codices K20 & K 20b, containing Ardāgh-Vīrāz Namagh, Bundahishn etc. published in facsimile by the university of Copenhagen with an introduction by A. Christensen.
مجموعه‌های اوستا و پهلوی کتابخانه دانشگاه کپنهاك ج۱. بندهش ، صفحه‌های
۲۵۴–۱۷۳ (K_{20}) و ۳۸۳–۳۴۷ ($K_{20\,b}$) این مجلد را پر ساخته است .

۱۹۳۲ (۲۹)

ARTHUR, CHRISTENSEN : Remarques sur les sources du Bundahišn.
یادداشتهائی دربارهٔ منابع بندهش . در
Actes du XVIII, Congrès international des orientalistes. Leiden, 7–12 Sept. 1931.
ص ۱۰۱–۱۰۰

(۳۶) ۱۹۵۶

BEHRAMGORE TEHMURAS ANKLESARIA : Zand-Akasih, Iranian or great - Bundahišn Transliteration and translation in English. Bombay.

زندآگاهی ، بند هش بزرگ یا ایرانی ؛آوانوشت و ترجمه به انگلیسی

(۳۷) ۱۹۶۴

D. N. MACKENZIE : Zoroastrian Astrology in Bundahišn.

ستاره شناسی در بند هش ، در

Bulletin of the School of Oriental and African Studies.

ص ۵۳۹-۵۱۱ . بخشی‌است ازفصل پنج وشش بندهش

(۳۸) ۱۳۴۵ (=۱۹۶۷)

مهرداد بهار : واژه‌نامهٔ بندهش . انتشارات بنیاد فرهنگ ایران شماره ۱۷ .

(۳۹) ۱۳۴۸ (=۱۹۷۰)

چاپ عکسی‌دستنویس TD. انتشارات بنیادفرهنگ ایران شمارهٔ ۸۸

(۴۰) ۱۳۴۸ (=۱۹۷۰)

چاپ‌عکسی دستنویس DH . انتشارات بنیاد فرهنگ ایران شمارهٔ ۸۹

دکتر ماهیار نوابی

(1) Der Bundahesh zum ersten Male herausgegeben, transcribirt und mit Glossar versehen, von Ferdinand Justi. 1868.

(2) The Bundahishn, being a Facsimile of TD Manuscript No. 2, brought from Persia by Dastur Tîrandâz and now preserved in the late Ervad Tahmuras, Library. Edited by the late Ervad Tahmuras Dinshaji Anklesaria, with an Introduction by Behramgore Tahmuras Anklesaria. Bombay, 1908.

۳- «پسر جاماسپ حکیم مشهور یا جاماسپ ولایتی‌که در حدود ۲۵۰ سال پیش به بمبئی‌آمده وآمدنش، پیدایش مسلك «قدیمی» را سبب شده است . »

۴- Sacred Books of the East. مقدمهٔ جلد ۵ ص xxxiii

5- Manockjee Sorabjee Ashburner.

6- Colophon.

۷ـ این عبارت یك‌بار به اوستائی و یك‌بار به پهلوی نوشته شده‌است .

۸ـ در پیشگفتار بهرام‌گور نام‌های «مرزبان فریدون» پس‌از هیربد آمده است ، درمتن پهلوی ، روی این دوکلمه را خط‌کشیده و سیاه‌کرده‌اند ولی واژهٔ « فریدون » را می‌توان خواند.

۹ـ نك : پیشگفتار بهرام‌گور بر TD₂ ص xii

۱۰ـ نك : دینکرد سنجانا ج ۱۹ ص ۴۹ .

۱۱ـ نك : The Sacred Books of the East. ج ۳۷ ، متون پهلوی ، بخش پنجم ص ۳۶۲ .

۱۲ـ «ك»(k)کوته نویس کپنهاك است . مجموعه k_{20} رویهم دارای ۱۷۸ برگ بوده است که پنج برگ آن گم شده است ویك برگ ازاین پنج برگ گمشده از بندهش است .

۱۳ـ نك: شماره۲۸ فهرست نسخه‌های چاپ‌شده وترجمه‌ها و...(درهمین سرآغاز)

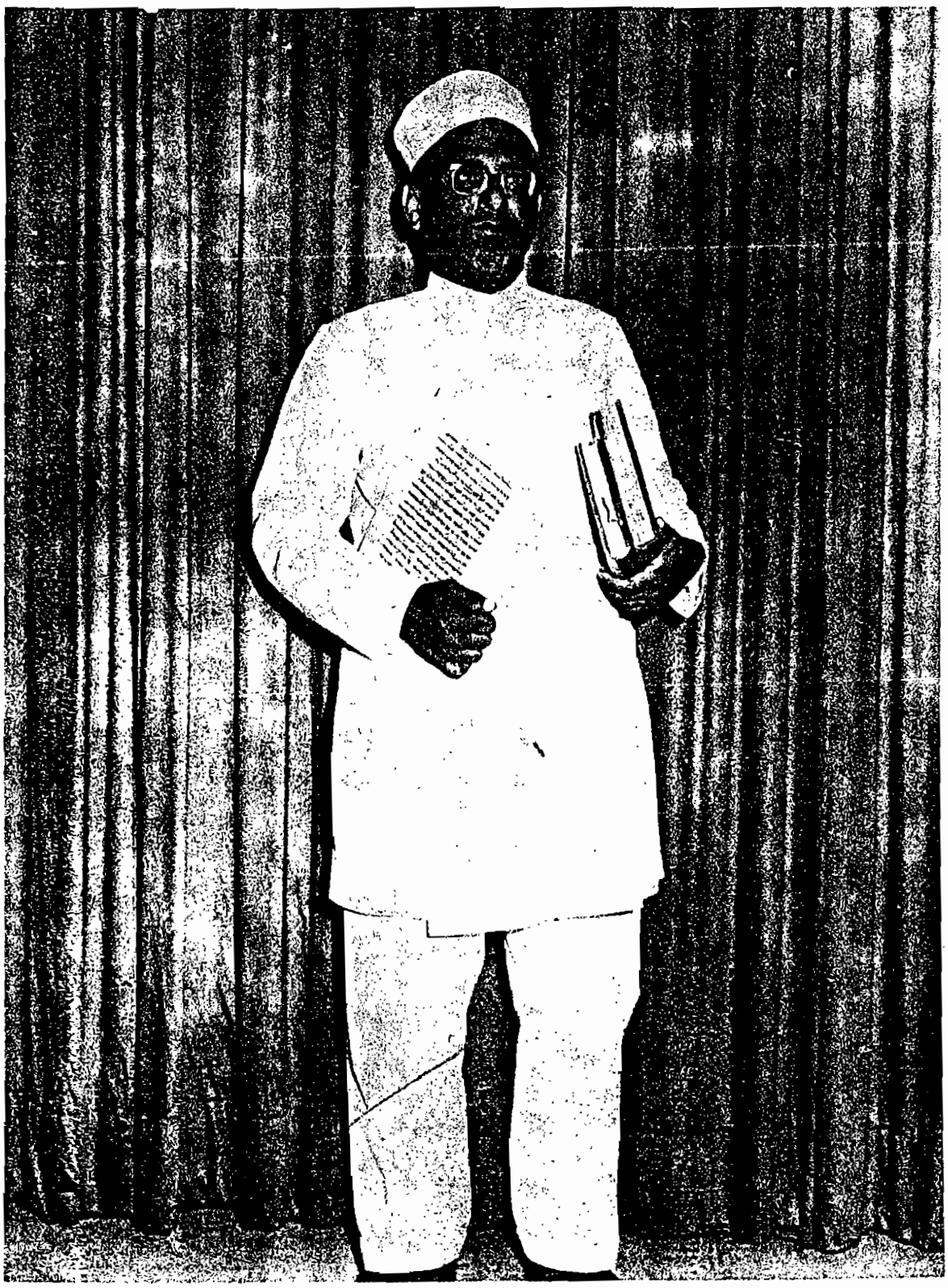

هیربد دکتر پشوتن انکلساریا

(۱۶۰ برگ)

Fol. 160 r.

Fol. 161 v.

برگ ۱۶۱ پشت

148

برگ ۱۶۲ روی

Fol. 162 r.

Fol. 162 v.

برگ ۱۶۲ پشت

١٤٣

Fol. 163 v.

165

Fol. 165 v.

برگ ۱۶۵ پشت

144

Fol. 166 r.

برگ ۱۶۶ روی

Fol. 166 v.

برگ ۱۶۶ پشت

۱۶۷

Fol. 167 v.

برگ ۱۶۷ پشت

۱۶/۱

Fol. 168 v.

برگ ۱۶۸ پشت

١٤٩

١٧٠

برگ ۱۷۰ روی

Fol. 170 r.

Fol. 170 v.

برگ ۱۷۰ پشت

۱۷۱

Fol. 171 v.

برگ ۱۷۱ پشت

۱۸۸

برگ ۱۷۲ روی

Fol. 172 r.

Fol. 172 v.

برگ ۱۷۲ پشت

۱۷۳

Fol. 173 v.

برگ ۱۷۳ پشت

Fol. 174 v.

برگ ۱۷۴ پشت

١٧٥

Fol. 175 v.

برگ ۱۷۵ پشت

Fol. 176 v.

برگ ۱۷۶ پشت

Fol. 177 v.

برگ ۱۷۷ پشت

١٧٨/

Fol. 178 v.

برگ ۱۷۸ پشت

١٧٩

Fol. 180 v.

برگ ۱۸۰ پشت

۱۸۱

Fol. 181 v.

برگ ۱۸۱ پشت

۱۸۲

Fol. 182 v.

برگ ۱۸۲ پشت

۱۸۳

Fol. 183 v.

برگ ۱۸۳ پشت

۱۸۴

١٨٥

سوره

186

۱۸۶

Fol. 186 v.

برگ ۱۸۶ پشت

Fol. 187 v.

برگ ۱۸۷ پشت

١٨٨

Fol. 188 v.

برگ ۱۸۸ پشت

Fol. 189 v.

برگ ۱۸۹ پشت

190

Fol. 190 v.

برگ ۱۹۰ پشت

191

Fol. 191 v.

برگ ۱۹۱ پشت

۲۰۰

Fol. 200 v.

برگ ۲۰۰ پشت

۲۰|

Fol. 201 v.

برگ ۲۰۱ پشت

۲/۰

Fol. 210 v.

برگ ۲۱۰ پشت

٢١١

27.

٢١٢

Fol. 212 r.

Fol. 212 v.

برگ ۲۱۲ پشت

٢١٣

Fol. 213 v.

برگ ۲۱۳ پشت

Fol. 214 v.

برگ ۲۱۴ پشت

Fol. 215 v.

برگ ۲۱۵ پشت

٢١٦

Fol. 216 v.

برگ ۲۱۶ پشت

Fol. 217 v.

برگ ۲۱۷ پشت

۲۱۸

31.

Fol. 218 v.

برگ ۲۱۸ پشت

۲۱۹

Fol. 219 v.

برگ ۲۱۹ پشت

Fol. 220 v.

برگ ۲۲۰ پشت

٢٢١

Fol. 221 v.

برگ ۲۲۱ پشت

٢٢٢

Fol. 222 v.

برگ ۲۲۲ پشت

برگ ۲۲۳ روی

Fol. 223 r.

برگ ۲۲۳ پشت

Fol. 223 v.

34.

Fol. 224 v.

برگ ۲۲۴ پشت

۲۲۵

Fol. 225 v.

برگ ٢٢٥ پشت

۲۲۶

Fol. 226 v.

برگ ۲۲۶ پشت

۲۲۷

Fol. 227 v.

برگ ۲۲۷ پشت

٢٢٨

Fol. 228 r.

برگ ٢٢٨ روی

٢٢٩

35A

7.

Fol. 229 v.

برگ ٢٢٩ پشت

ZWY 1

Fol. 230 v. برگ ۲۳۰ پشت

1. K:Y 2. do. 3. K:cm. 4. K:mhyst'n' 5. K:W 6. K: OLE 7. bare DH 8. K: YKT° 9. K: otwšt'ete.
10. K:...yh 11. K: hw'st 12. K: °'k'n 13. K: BRA ad. 14. K: APy ad. 15. K: 'ysyn'
16. K: AYK(š) 17. K: ybmn

ZWY 1/2/3

1.K:om. 2, K: hwt'd Y 3. K:nm'st 4. K:°ŷ 5. K:bwn 6. A: lac. ef. III.21. 7. K: torn 8 A: dyn' 9. K: ŠOVA'n' 10. A:nd dēmān uz āīkārīh 11. K:°WNd 12. K:W 13. K:°dyh 14. K: šh 15. K: pwl'ptyn' 16. K: kyw' 17. K: °'t 18. K: dwš ad. 19. K: °hšš' 20. K: °A'n 21. K: °lt' 22. K: y'm 23. K: Yom, 1000 ad. 24. K: 00 ad. 25. K: mzdyk 26. K: Yad. 27. K: °kyh 28. K: -yt 29. A: kawēdān, Xusrōy 30. K: n'nd° 31. K: °š'pwl 32. K: °bl'n 33. K: BOYH° 34. K: °wy 35. K. HVEmad. 36. K: nwnwy 37. K: Wqwptšh 38. K: °mn'n'

Fol. 231 v. برگ ۲۳۱ پشت

1.K:om. 2.K:lorm 3.A:Y del. 4.K:°WNyh 5.A:aiwēšān ad. 6.K:Y ad. 7.K:HYM° 8.K:mhyst° 9.K:°yt 10.K:'yn' 11.K:ADYN'ad. 12.K:twl 13.K:°lwš 14.K:mynwtwy'n' 15.K:om, QDM ad. 16.K:°'k's° 17.K:HNĪ 18.K:ŠDE ad 19.K:'k's 20.K:'k'syh 21.K:t'kW ad. 22.K:W ad. 23.K:'t 24.A:°'k°syh 25.K:dytm

Fol. 232 r.

1.K: yw'št 2.K: om. 3.K: ybnwmn 4.K: 'hlwb' 5.K: AYK 6.K. Yad. 7.K: ahlaw dādār ad.
8.K: bd 9.K: ylyh 10.K: Wzlyl 11.K: blc° 12.K: CBWX 13.K: MNm 14.K: MDMEN št' 15.K: Wad
16.K: 'snyn 17.K: hmad. 18.K: 't 19.K: MNW 20.K: °yl 21.K: WZKY 22.K: YHHTWNyt'
23.K: hwt' 24.K: ZKad. 25.K: bx.n 26.K: tbn 27.K: 'b'lkyh 28.K: twm 29.K: °lwnd
30.K: p....c 31.K: Wspndrmt' 32.?K. 33.K: °šyl 34.A: for MNW 35.K: spnd't'n' 36.K: b's' om

18 15.

5

19 26.-27.

21 28.

22 1.-29.

23 IV.1.

24 2.

3.

15

4.

25

26 5.-6.

27.

Fol. 232 v.

برگ ۲۳۲ پشت

1. K: ywyt'k 2. K = 3. K: hm'k 4. K: Wad. 5. K: Yad. 6. K: om. 7. K: ʾ'pwl 8. K: ʾšh 9. A: for HNW 10. K: ŠPYLyh 11. K: °lht 12. K: lyst 13. K: ps° 14. K: lyst° 15. A: ptk'lyt'. W 16. K: hwt'yh 17. A: wklhš> 18. K: lštk'h; A: lyštkyhy(t-e) Y 19. K: twt HN gyh'n BRA blyt. WZKY dwnd 'knd [A: 'kw'n Y] ǰl Y lalwy'kyh HN ywyt dyn' DRA 'pšylyt. HN gyh'n 'wbyn W 'pyt'k OZLWNyt 27. WZKY 'leycyn' hwt'yh Yw'hl'm qwl Xh. AHT [A. HNW] mqmwy Y l'mšn' wyn' pgt'k [A: wyn'pt'k'] OBYDWNyt. WT'klmn' LWTE ʾy'twk'n LAWHL OH... 20. K: °lwnd 21. K: hwl 22. K: hyw° 23. K: °yk 24. K: °lk 25. K: lyn° 26. K: 'ymnyn'ad. 27. K: 'nyn' 28. K: 't

41. K: ŠDYt'n 42. K: we'ltkal, 43. K: hwst 44. K: nyttwn 45, K: W'ǰmtwhnk ad, 46. K: gyh'n 47. K: nndtwn 48. A: Bndk' 49. K: dlwkht'l 50. A: ʾnǰn W 51. K: tonn: W 52. K: q'twkyh B3. K: BYN 54. K: hamšd 55. K: 'on'ayand 56. K: m'n... 57, K: HTAK'n'n

برگ ٢٣٣ روی

Fol. 233 r.

Fol. 233 v.

برگ ۲۳۳ پشت

YHBWNyt 2.K: zl... 3.K: Wad. 4.K: plyp° 5.K: LHMA 6.K: °NNd 7.K: ʿm. 8.K: HNA 9.K: bwltb'l 10.K: °kyd-
:...st'l 12.K: ms'y 13.K: om. 14.K: °lšn' 15.K: om; PWNd't ad. 16.K: °tn' 17.K: °end 18.K: W.l's 19.K: dwb'ly
: °p'nyl 21.K: 'ysm 22.K: Yad. 23.K: škwpKt> 24.K: °š'yl 25.K: twhm ad. 26.K: 'p̄l'n 27.K: hwt'yl 28.
K: 'sbyy'mg'n 30.K: p'ty''p̄yl 31.K: zzl 32.K: torn 33.K: HNHT° 34.K: wwš'y 35.A: AHTad. 36.K: IIad

برگ ۲۳۴ روی

Fol. 234 r.

: ʾ 2.K: ʾ 3.K: AMT 4.K: Wad. 5.K: wʾkʾlʾmY 6.K: LOYT; A: ŁOYTyh 7.K: ʾ 8.A: OLE(?) 9.K: ʾywk
: ʾlyswk 11.K: WZKye 12.K: bwwd 13.K: dʾlyhʾ 14.K: Yom. 15.K: mgwšnyk 16.K: Y 17.A: ʾyh ad.
: Kywyt 19.K: YHMTWNyt 20.K: om. 21.K: krpkl 22.K: ʾAʾn 23.K: mgwgm 24.K: wcwlgʾn 25.K: mwgm
K: škwhyh [A škandagīh] 27.K: W rwšn 28.K: ʾšk 29.K: ʾWNd 30.K: Yad. 31.A: mwhlk?
K: ʾwscwgʾwyʾn 33.K: KBD 34.K: ʾywwknd; torn space <AMT> acc. to West (?) 35.K: ʾnʾštk 36.K: YHRRnd
K: yhom. 38.K: OL 39.K: ʾd 40.K: ʾLYA 41.K: ʾWNd 42.K: YHRRWyt 43.K: ʾhwʾk 44.K: ʾDYAʾn 45.K: ʾ
K: HN ad. 47.K: dwšmn

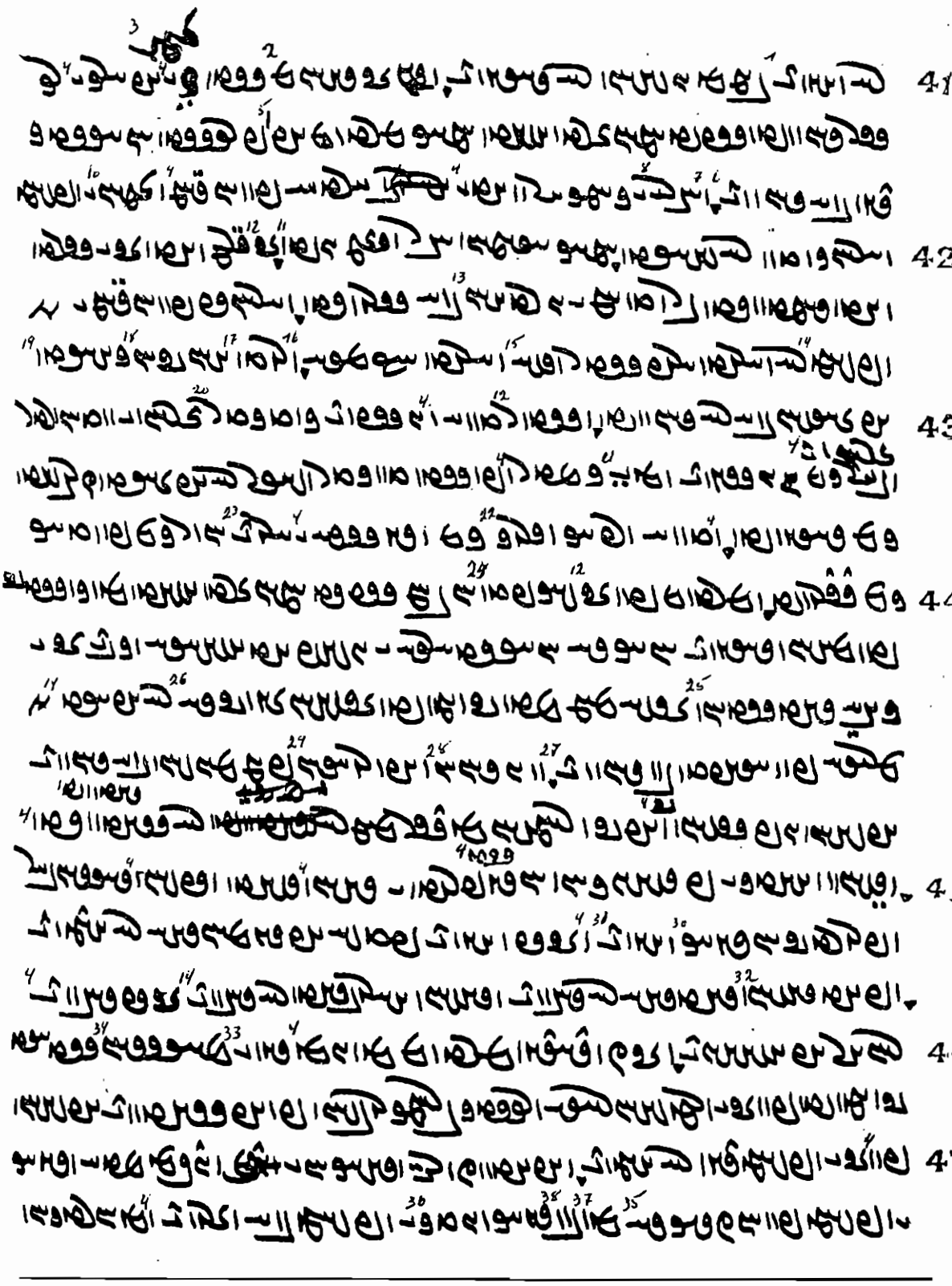

برگ ۲۳۴ روی

Fol. 234 r.

:Wad. 2.K: dhwm 3.K: šlwšm 4,K: om 5.K: HN-1 6.K: bwnd 7.K; AYK i sl.f. W 8.K: ²ywk ²bl 9.K: ²wb²m 10.K: ²m²n
špymyt 12.K: Yad. 13.K: ywlt²y²n 14.K: Wad. 15.K: ...š 16.K: MYA Yad. 17.K: °²n Wad. 18.K: BRAad. 19.K: ²hyt'W
...l 21.K: mwd 22.K: nylywk 23.K: ²lwnd 24.K: škwpt 25.K: PWNad. 26.K: BYNad. 27.K: BOY° 28.K: Waywīn²
:²plw²y²n 30.K: ywyāg rep. 31.K: OBYDW... 32.K: p²td²yšn 33.K: šPYL Yad. 34.K: m²zdyn²n 35.K: ²wedyd
: lwtk 37.K: HN 38.K: bwn'

55. 48
56.
57,
58. 49
59. 50
60.
61. 51
62. 52
63.
64. 53
65. 54
66.

برگ ۲۳۵ روی

Fol. 235 r.

1: BOY[a] 2.K: dlgwš... 3.K: PWN CLEŠ'n ad. 4.K: 'pšyḫynd 5.K: 'notkyk 6.K ḫywn 7.K, W k'mk ad. 8.K: BRA ad.
9.K: ḫlwm'yyk'n 11.K: YHWWNâ 12.K: 'ḫlwk'ad. 13.K: W ylp'š 14.K: kts 15.K: sp'ḫ 16.Ankl. PWN ad.
17.K: MALE 18.K: ʿmyk 19.K: OBYDWNâ ad. 20.A: wḫnn 21.K: 'pšḫtn'

Fol. 235 v.

برگ ۲۳۵ پشت

K: ʾytwn'; A: ʾytwn'ʾ 2. K: W wlm 3. K: OBYDWN 4. K: YMRWN 5. K: yyʾʾk 6. K: YMRRWNʾ
: OkEʾn ad. 8. K: ʾlyšʾn 9. K: Y ad. 10. K: NPŠE ad. 11. K: ptyʾʾlk 12. K: dyw'yyʾn 13. K. ZA
K: PWN 15 K: kls 16. K: qytyq 17 K: ʾwkrzyzd ad; 18. A: ʿPWN ʾlhwb' 19 K: st ʾyšn' 20 K: YHRWNyt
K: dyn'yk'n 22 K: ... ytwkds 23 K: cm. 24. K: ZK ad. 25. K: PWNmyd'n ad. 26 K: 'yt 27. A: ʾytwn' eygum
K: hwtʾyh 29. K: ytʾʾtyzm 30. K: ʾšmwhwk-1+BRA YHRWNyt 31. K: wlm 32. K: dwʾʾcdhhwmʾsp
4: YZBHWNt'YKOYHWNyt' ad 33. K: cm. 34. K: yštʾp/c slwt 35. K: yšt ad. 36. A: YHWWNt'

۲۳۶

5. 61 ...

6. 62 ...

7. ...

8. 63 ...

9. ...

10 ...

10. ...

11. 64 ...

15 ...

III VI 1 ...

20 2. 2 ...

برگ ۲۳۶ روی

Fol. 236 r.

Inwytwkâs 2K: OL 3K: ²hlwb' 4K: pl²s²p̄ 5K: PWN. 6.K: st²ym 7. šPYL. - AYKyčn'Y ad. 8.A: OLE
: ²p̄²kyh ad. 11. K: cyk²me-HD 12A: cyk²me-l ad. 13. K: p²t²šn' 14. K: hncmnykyn'-Y 15. K: ²p̄xw

Fol. 237 v. برگ ۲۳۷ پشت

wlšyṭl 2. A: YHWWNt' ad. 3. A: k'ptst'n' 4. A: PWN LK 5. K: *...* om. 6. A: HWEt YHWWNt HNW ad.
whm 8. A: 'wšyṭl + OL ad. 9. K: *...* om. 10. K: om. 11. K: OL 12. K: mlyš'nk 13. K: Kwwyk'n 14. K: š'
dwlynd 16. K: HNW 17. A: eynyk' 18, K: HWEt 19. K: t'cnd 20. K: bm-1 21. K: hwt'yl OL ky YHHTWN
eynw'nd; A: zyn'wnd 23. A: qwpt' ad. 24. K: 'ly'n'

10. ۔ ۔ ۔

Fol. 238 v.

برگ ۲۳۸ پشت

K: pyšyw° 2.K: SGYTWN 3.K: PWN ad. 4.K: NWRA 5.K: °WNy 6.K: h'twht 7.K: deest. 8.K: pr'e ad. 9.K: my
K: HNA 11.K: °my'n 12.K: mgl'n 13.K: YZBHWNyt 14.K: om. 15.A: HNW 16.K: W ad. 17.A: PWN ad. 18.K: h
K: b'mylk 20.K,A: Y BRA om. 21.K: W 22.A: °NN'st' 23.K. hwrdt 'murdt<...> ad. 24.K: s'eynâ 25.K
K: ylyj; A: mylng 27.K: p''lk 28.K: III slyšwtk 29.K: om. 30.K: qwîn'sp 31.K: 'wedîyste'ît 33.K:
mšyrnk 33 K: deest 34.K: y'twk'n ad.

1. K: ?we âyste'l 2. K: hnkwhšnyh 3. K: YATWNm 4. K: om 5. K: pl'ywywt 6. A: man dādār ra
7. K: W 8. K: tntwmk'n 9. K: pl''wt; A. pl'ywyw'wt[!] 10 K: bwn 11. K: dwš'dyn' 12. K: pl's
13. K: 'lsnâlu 14. K: hlwdlpš 15. K: stwbyh 16. K: šwtk'n 17. K: t'ltwm 18. K: mšynk 19. K:
20. K: wyl' 21. K: dyn' 22: WQDM, A: HE 23. K: škwyn'd 24. *: K - âyste'l ʾYK mšynk Y ŠDY
w yešn pr'e s'eynd. hlsnn pr'e

۲۴.

38. ... 38 39, ...

39 ... 2. ...

40 3. ...

4. ...

5. ...

41 6. ...

42 7. ...

43 8. ...

44 ...

45 2. ...

Fol. 239 v. برگ ۲۳۹ پشت

K: ʾlwnd W mylwt 2 K: ʾlʿnykyʾn 3. K: Ywlʿwnd lʾd pytʾk, AYK PWN pwlGDEyl prʾc HHTWNyt W mygʾtlym 4. K: mgwptʾ(lis) 5. K: wylʾyt 6 K: kyn 7. K: w/nlpsyt' 8. K: qwšnʾspʾ 9. K: . K: stwlt 11. K: ʾpyʾwš 12. K: dlwnd ad. 13 K: twmtwnkʾnʾ 14. K: W HHYTWNt plyk', HHYTWNt YH DYAA kd. 15. K: ʾlweyl 16. K: ʾp̄ zʾyt ad. 17. K: *...*om.; A: hwdʾkʾnʾ – WGDE Ydynʾmʾzdynn'n p̄zʾdʾt' lwtkʾ(A: dwtk) Yl'tʾn W Kad. 18. K: ʾtʾlʾ-lʾtʾn W lʾstʾn' an. 19. K: hywšt' 20. K: . A: ʾwšyt(n) 22. K: III III

Fol. 240 r.

برگ ۲۴۰ پشت (روی)

K: m'ẋdyn'n 2. K: hwlšyt ; A: 'wšyte 3. K: OBYDWN 4. K: AYK 5. K: 'le'h + W sw'h W pldt pš'
wydtpš – wwlblšt W wwlwclšt 6. K: om. 7. K: l'nyk. 8. K: w'nd 9. K: w'nḏ OBYDWNyt ad. 10. K:
K: SLYTL'n Y hwt' 12. K: dwšmyle 13. K: ...ynnd 14. K: nz'l OBYDWNd W 'm'wndyh W pylwck l
wlš (A: hešʔ) YBLWNd: W 2K Y d'l't' W dyn' ad. 15. K: °yh' 16. K: HTš 17. K: hm'k 18. K: AMT ad.
K: hwlšytm'n 20. K: hwlšyt BYRH 21. K: wgšt'n'n ad. 22. K: hwlšytm'n'n 23. K: YHSNNd
4. K: YKTLWNd 25. K: 'hlmyk'n

Fol. 240 v.

برگ ۲۴۰ پشت

hlmw K. 2.K: h'eyt 3.A: QDH OL 4.K: dwb''wnd 5.A: AYK 6.K: ŠNT ad. 7.K,A: 'hyeyt 8.A: AHT
A: ZNE dl'yt' 10.K: wyy ḏyskl-1 11.K: ? 12.A: PWN ad. 13.K: om. 14.K: dwb'h.tw' 15.K: 'dwk
K: OBYDWNyt' ad. 17.K: ǧlpšn' 18.K: OBYOWN OD 19.K: HHYTWNyt 20.K: 'WNyh 21.K: qytyṯ
K: w''ym 23.K: tem 24.K: w'nǧ 25.K: HNŠ 26.K: s'm 27.K: 'šwpyt (A=DH) 28.K: ptkwpyt

24.62

colophon 63

برگ ۲۴۱ روی

Fol. 241 r.

1. K: swšyms 2. K: plc'm 3. K: k'mk 4K: 'ytwn'tl HE 5, A: hwšymyt' 6. A: ymbymyt'(?)
7. A: ktkyh'(?) 8. A: klk's(?) 9. A: m'n Y acl.

Fol. 240 v.

برگ ۲۴۰ پشت

ww K. 2.K: h'eyt 3.A: QDH OL 4.K: dwb''wnd 5.A: AYK 6.K: ŠNT ad. 7.K,A: 'hyeyt 8.A: AMT
ZNE dl'yt' 10.K: wwy ḏyskl-l 11.K: ? 12.A: PWN ad. 13.K: ow. 14.K: dwb'htn' 15.K: 'dwk
BYDWNyt' ad. 17.K: ğlpšn' 18.K: OBYDWN OḎ 19.K: HHYTWNyt 20.K: °WNyh 21.K: qytyğ

K: swšyns 2. K: plc'm 3. K: k'mk 4K: 'ytwn'tl HE 5. A: hwšynyt' 6. A: ynbynyt'(?)
4: ktkyh'(?) 8. A: klk'š(?) 9. A: m'n Y ad.

Colophon

Fol. 241 v.

برگ ۲۴۱ پشت

A: pāiti 2. A: npšt'HWEm 3. A: AYT'

۲۵۰

Fol. 250 v.

برگ ۲۵۰ پشت

۱۵۴

برگ ۲۵۱ روی

Fol. 251 V.

۲۵۸

Dk. 5.

Fol. 252 v.

برگ ۲۵۲ پشت

۴۵۴

Fol. 253 v.

برگ ۲۵۳ پشت

Fol. 255 v.

برگ ۲۵۵ پشت

MOH

برگ ۵۶ روی

Fol. 256 r.

Fol. 256 v.

برگ ۲۵۶ پشت

۲۵۷

Fol. 257 v.

برگ ۲۵۷ پشت

Fol. 258 v.

برگ ۲۵۸ پشت

٢٥٩

Fol. 259 v.

برگ ۲۵۹ پشت

۲۶۱ ب

Fol. 261 v.

برگ ۲۶۱ پشت

۸۸۸

ماهوتی و ماهوتیه و ماهوتیان و ماهوتیانرا و ماهوتیانرا و ماهوتیانرا

ﻣﺎﻧﻨﺪ ﺑﺎﺷﺪ ﻛﻪ ﺑﺎﺭﻯ ﺗﻌﺎﻟﻰ ﺑﻨﺪﻩ ﺭﺍ ﺑﺮ ﺁﻥ ﻣﻲ ﺁﺯﻣﺎﻳﺪ ﻭ ﺑﻨﺪﻩ ﺑﺎﻳﺪ ﻛﻪ ﺑﺮ ﺁﻥ ﺻﺒﺮ ﻛﻨﺪ ﻭ ﺷﻜﺮ ﺑﺠﺎ ﺁﺭﺩ ﻭ ﺑﺪﺍﻧﺪ ﻛﻪ ﺁﻥ ﺑﻼ ﻧﻴﺴﺖ ﺑﻠﻜﻪ ﻧﻌﻤﺖ ﺍﺳﺖ

Fol. 263 v.

برگ ۲۶۳ پشت

ممکن است سالها طول بکشد و شاید هم هرگز اتفاق نیفتد. ۲۰
و هیچ کس نمی‌داند که آیا او هرگز دوباره به خانه خواهد رسید یا نه.
او تنها می‌داند که باید به راه ادامه دهد، زیرا ایستادن به معنای مرگ است.
و او راه می‌رود، روز و شب، در باران و برف، در گرما و سرما،
بدون آنکه بداند مقصدش کجاست. ۱۵
او فقط می‌داند که باید به راه ادامه دهد، زیرا ایستادن به معنای مرگ است.
و او راه می‌رود، روز و شب، در باران و برف، در گرما و سرما،
بدون آنکه بداند مقصدش کجاست.
او فقط می‌داند که باید به راه ادامه دهد، زیرا ایستادن به معنای مرگ است. ۱۰
و او راه می‌رود، روز و شب، در باران و برف، در گرما و سرما،
بدون آنکه بداند مقصدش کجاست.
او فقط می‌داند که باید به راه ادامه دهد، زیرا ایستادن به معنای مرگ است.
و او راه می‌رود، روز و شب، در باران و برف، در گرما و سرما، ۵
بدون آنکه بداند مقصدش کجاست.
او فقط می‌داند که باید به راه ادامه دهد، زیرا ایستادن به معنای مرگ است.
و او راه می‌رود، روز و شب، در باران و برف، در گرما و سرما،
بدون آنکه بداند مقصدش کجاست.

Fol. 264 v.

برگ ۲۶۴ پشت

۲۹۵

برگ ۲۶۵ روی

Fol. 265 r.

Fol. 265 v.

برگ ۲۶۵ پشت

Fol. 266 v.

برگ ۲۶۶ پشت

۲۶۷

Fol. 267 v.

برگ ۲۶۷ پشت

۲۶۸

DK 9.1

۲۶۹

Fol. 269 v.

برگ ۲۶۹ پشت

۸۷۵

Fol. 270 v.

برگ ۲۷۰ پشت

۲۷۱

Fol. 271 v.

برگ ۲۷۱ پشت

۲۷۲

Fol. 272 v.

برگ ۲۷۲ پشت

NUM

Fol. 274 v.

برگ ۲۷۴ پشت

Fol. 275 v.

برگ ۲۷۵ پشت

Fol. 276 v.

برگ ۲۷۶ پشت

۲۷۷

Fol. 277 v.

برگ ۲۷۷ پشت

۲۷۸

Fol. 278 v.

برگ ۲۷۸ پشت

٢٧٩

٢٨٠

Fol. 279 v.

برگ ٢٧٩ پشت

٢٨٠

Fol. 280 r.

٢٨٠ روى

۲۸۱

Fol. 281 v.

برگ ۲۸۱ پشت

۲۸۲

Fol. 282 v.

برگ ۲۸۲ پشت

Kap. 28(19)

Fol. 283 v.

برگ ۲۸۳ پشت

۲۸۴

Fol. 284 v.

برگ ۲۸۴ پشت

۲۸۵

٢١٩

Fol. 286 r.

برگ ٢٨٦ روی

Fol. 286 v.

برگ ۲۸۶ پشت

٢٨٧

Fol. 287 v.

برگ ۲۸۷ پشت

۲۸۸

Fol. 288 v.

برگ ۲۸۸ پشت

٢٨٩

* ...

* ...

* ...

* ...

Fol. 289 v.

برگ ۲۸۹ پشت

۲۹۰

Fol. 290 v.

برگ ۲۹۰ پشت

٢٩١

Fol. 291 v.

برگ ۲۹۱ پشت

٢٩٣

Fol. 292 v.

برگ ۲۹۲ پشت

٢٩٣

۸ ۹۸۶

14

Fol. 294 v.

برگ ۲۹۴ پشت

۲۹۵

the ... p. 154.

Fol. 295 v.

برگ ۲۹۵ پشت

۲۹۶

Fol. 296 v.

برگ ۲۹۶ پشت

۴۹۷

Fol. 297 v.

برگ ۲۹۷ پشت

Fol. 298 v.

برگ ۲۹۸ پشت

۲۹۹

٣٠٠

Fol. 300 v.

برگ ۳۰۰ پشت

۳۸/

45.1

Kap. 115(4)

Fol. 301 v.

برگ ۳۰۱ پشت

Fol. 302 v.

برگ ۳۰۲ پشت

30.8
uzdā ḫailiǧō
ʾasm wuḫū
ʾarshē uǧūnūdāiḫi

Fol. 303 v.

برگ ۳۰۳ پشت

۲۸۲

Fol. 304 v.

برگ ۳۰۴ پشت

Fol. 305 v.

برگ ۳۰۵ پشت

۲۰۶

Fol. 307 v.

برگ ۳۰۷ پشت

ترجمه: و بعد از آن گفت که ای پسر من، تو را نصیحت می‌کنم که از خدا بترسی و از گناه بپرهیزی و نیکی کنی و بر بندگان خدا رحم کنی و بر درویشان و بیچارگان شفقت کنی و از مال خود صدقه بدهی و از حرام بپرهیزی و از دروغ و غیبت و بهتان و سخن بیهوده و فحش و ناسزا و لعن و طعن و از همه چیزهای بد و ناپسند و از همه کارهای زشت و ناشایست و از همه چیزهای که خدا و رسول او را ناخوش است و از همه چیزهای که مردم را ناخوش است و از همه چیزهای که عقل را ناخوش است و از همه چیزهای که دین را ناخوش است و از همه چیزهای که دنیا را ناخوش است و از همه چیزهای که آخرت را ناخوش است و از همه چیزهای که بهشت را ناخوش است و از همه چیزهای که دوزخ را ناخوش است و از همه چیزهای که حق تعالی را ناخوش است و از همه چیزهای که ملائکه را ناخوش است و از همه چیزهای که انبیاء را ناخوش است و از همه چیزهای که اولیاء را ناخوش است و از همه چیزهای که علماء را ناخوش است و از همه چیزهای که صالحان را ناخوش است و از همه چیزهای که شهداء را ناخوش است و از همه چیزهای که صدیقان را ناخوش است و از همه چیزهای که مؤمنان را ناخوش است و از همه چیزهای که مسلمانان را ناخوش است و از همه چیزهای که کافران را ناخوش است و از همه چیزهای که منافقان را ناخوش است و از همه چیزهای که مشرکان را ناخوش است و از همه چیزهای که ملحدان را ناخوش است و از همه چیزهای که زندیقان را ناخوش است و از همه چیزهای که دهریان را ناخوش است و از همه چیزهای که طبیعیان را ناخوش است و از همه چیزهای که فلاسفه را ناخوش است و از همه چیزهای که معتزله را ناخوش است و از همه چیزهای که جهمیه را ناخوش است و از همه چیزهای که قدریه را ناخوش است و از همه چیزهای که مرجئه را ناخوش است و از همه چیزهای که خوارج را ناخوش است و از همه چیزهای که روافض را ناخوش است و از همه چیزهای که نواصب را ناخوش است و از همه چیزهای که مشبهه را ناخوش است و از همه چیزهای که مجسمه را ناخوش است و از همه چیزهای که حلولیه را ناخوش است و از همه چیزهای که اتحادیه را ناخوش است و از همه چیزهای که تناسخیه را ناخوش است و از همه چیزهای که غلاة را ناخوش است و از همه چیزهای که ملاحده را ناخوش است و از همه چیزهای که باطنیه را ناخوش است و از همه چیزهای که اسماعیلیه را ناخوش است و از همه چیزهای که قرامطه را ناخوش است و از همه چیزهای که حشویه را ناخوش است و از همه چیزهای که مجبره را ناخوش است و از همه چیزهای که مفوضه را ناخوش است و از همه چیزهای که مشبهه را ناخوش است و از همه چیزهای که مجسمه را ناخوش است و از همه چیزهای که حلولیه را ناخوش است و از همه چیزهای که اتحادیه را ناخوش است و از همه چیزهای که تناسخیه را ناخوش است و از همه چیزهای که غلاة را ناخوش است و از همه چیزهای که ملاحده را ناخوش است و از همه چیزهای که باطنیه را ناخوش است و از همه چیزهای که اسماعیلیه را ناخوش است و از همه چیزهای که قرامطه را ناخوش است و از همه چیزهای که حشویه را ناخوش است و از همه چیزهای که مجبره را ناخوش است و از همه چیزهای که مفوضه را ناخوش است

٣١٠/٣

٣١٠

شي

ـــ كه خدا ما را از آن نگاه دارد. و اگر ما را بدان حاجت افتد كه ما را ٢٠
بر آن دارند كه بر ايشان سوگند خوريم، ما را عذر باشد. و ما را
بدان حاجت نيست. و ما را بر آن نتوانند داشت. و ما را بر آن
نتوانند داشت

۳۱۱

Fol. 311 v.

برگ ۳۱۱ پشت

۳/۲

برگ ۳۱۲ پشت

Fol. 312 v.

برگ ۳۱۳ پشت

Fol. 313 v.

Fol. 314 v.

برگ ۳۱۴ پشت

٤/٤

Fol. 315 v.

برگ ۳۱۵ پشت

۳/۴

Fol. 316 r.

برگ ۳۱۶ روی

Fol. 316 v.

برگ ۳۱۶ پشت

Fol. 317 v.

برگ ۳۱۷ پشت

۳/۱

۳۱۹

Fol. 319 v.

برگ ۳۱۹ پشت

Fol. 320 r

برگ ٣٢٠ روی

Fol. 320 v.

برگ ۳۲۰ پشت

DEDICATED TO

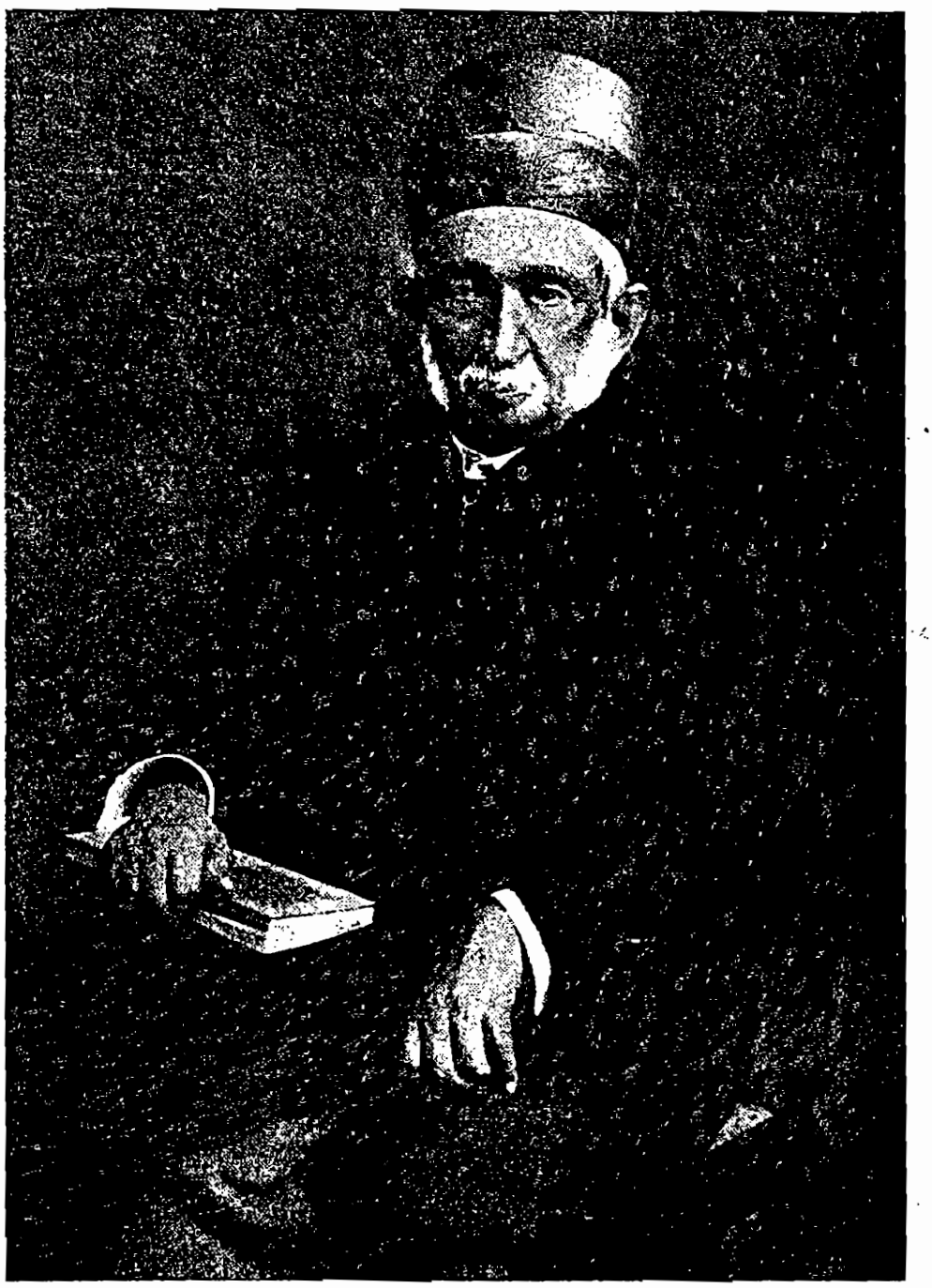

MERWANJI MUNCHERJI CAMA

BORN : 13th. OCTOBER 1849 DIED : 20th. JULY 1935